

Fotoclub Vooruit

 Rita Calcoen, Amsab

**"Vooruit voor Kunst, Ontwikkeling,
Uitspanning en voor onze Partij"**

In Vooruit van 14 oktober 1922 verscheen er een hoera-artikel bij de eerste vergadering en oprichting van de Socialistische Fotoclub Gent⁽¹⁾. De enthousiaste leerlingen zouden worden onderwezen in: *"Het objectief, de donkere kamer, het vergroten, de oliedruk, de gomdruk en alle andere pigmentbewerkingen. Ook het zich bewegen op kunstgebied"*. Een voorlopig bestuur werd gekozen en de statuten werden opgesteld: *"Allen moeten de weg der kunstfotografie op"*. *"Vooruit voor Kunst, Ontwikkeling, Uitspanning en voor onze Partij"* was het motto. Reeds in hetzelfde jaar richtte men een fototentoonstelling in; dit werd een jaarlijks objectief voor de club. De samenstelling van het bestuur zag er als volgt uit: André Lippens, voorzitter; Jules Behey, secretaris en 'juffrouw' Baert, schatbewaarder. De werking van de fotoclub is gedurende het grootste deel van zijn zeventigjarig bestaan eigenlijk ongewijzigd gebleven: tweewekelijkse ledenbijeenkomsten, meestal gepaard gaand met een uiteenzet-

⁽¹⁾ Paul-Gustave Van Hecke en Emiel Langui (midden) bij de opnamen van de film over het dagblad Vooruit

ting, een voorstelling van nieuwe procédés gevolgd door een praktische proef. Op zondagmorgen is er een technische les of gaan de leden samen naar buiten of naar de stad om mooie plaatjes te maken. Tijdens de tentoonstelling in november kunnen de leden dan hun werk exposeren. Het bestuur vergadert wekelijks.

De coöperatieve gedachte was van in den beginne duidelijk aanwezig, producten werden gezamenlijk aangekocht om de prijs laag te houden. De aankoop van gespecialiseerde boeken of tijdschriften gebeurde door de club en de publicaties lagen ter inzage van alle leden.

Dat de band tussen partij, coöperatie en fotoclub zeer nauw was blijkt reeds uit de doelstellingen: de leden moesten namelijk aangesloten zijn bij de BWP, het schaden van de belangen van de partij werd vermeld als een reden tot uitsluiting. Verder vermeldden de statuten⁽²⁾ als belangrijke doelstelling: *"De documentatie te verbeteren van onze beweging zoals congressen, stoeten en betogingen en al onze gebouwen"*.

Jules Behey, fotograaf en medeoprichter van de Fotoclub Vooruit, kunnen we gerust de eerste documentaire fotograaf van de partij noemen. Foto's van de strijd voor Algemeen Stemrecht in 1913, de coöperatie in de jaren '20, beluiken en 1-Mei-stoeten geven ons reeds vroeg een beeld van de onderwerpen en interesses van de leden. Behey is al een professionele fotograaf vóór de oprichting van de club, en vermoedelijk is hij er ook lesgever. Van de eerste bestuursleden is er nog één gekende foto, genomen door André Lippens, namelijk een zicht van de voorgevel van het Dagblad Vooruit begin de vernieuwende jaren '30.

Een nieuwe episode

De verdienstelijke groep stichtende leden werd opzij geschoven door een nieuwe generatie die in de keeijaren '30 aantrad. Zij zou de inschakeling in een algemene revival van de fotografie realiseren en daarmee de Fotoclub Vooruit een bloei-periode in zijn bestaan brengen. Dit artistieke keerpunt manifesteerde zich in 1931 als een conflict met drie bestuursleden, namelijk J. Behey, G. Cornée en R. De Clercq⁽³⁾. Het nieuwe bestuur zag er als volgt uit: L. Leflère, voorzitter; G. Picqué, secretaris en Elza Aelvoet, schatbewaarder. Als verslaggever was er M. Van Ceulebroeck, voor het labo Erauw en Desmul. De belangrijkste functies zouden meer dan vijftiengint jaar door dezelfde mensen gedragen worden.

De jaren '30 waren in de wereld van de fotografie een zeer boeiende periode. De stimulerende rol die Emiel Langui in de fotoclub gespeeld heeft is te weinig gekend. Hij was toen werkzaam bij dagblad *Vooruit* en recensent voor *Het Geestesleven*, de zondagse cultuurbijlage van *Vooruit*. Zijn fotomontages die vanaf 1934 op de rugpagina van *Koekoek* verschenen toonden zijn engagement. Hij stond in nauw contact met Frits Van den Berghe en Paul-Gustave Van Hecke en dus ook met de zogenaamde 'modernen'.

Het jaar 1932 was in dit opzicht voor de fotoclub een belangrijk jaar. Uit zijn uiteenzettingen blijkt dat de fotoclub resoluut koos voor moderne kunst in de fotografie, want "*moderne opvatting is er volstrekt nodig*". Dat jaar ontving hij onder anderen Adriaan De Boer, een Nederlander die reeds verschillende boeken gepubliceerd had over fotografie. Deze stelde dat de

moderne fotografie een reactie was tegen de romantische opvattingen van de vorige jaren, en mede veroorzaakt was door onze materialistische tijd, nu 'zakelijkheid' genoemd. Hij legde de oorsprong van die evolutie bij de film of kunstfilm, waar in tegenstelling tot de romantische toneelbewerkingen de massa, het licht, de lijn en de beweging nu hoofdzaak werden. Hierdoor was men verplicht juist en goed te leren begrenzen om de hoofdzaak te doen uitkomen.

Frits Van den Berghe, kunstschilder, benadrukte in zijn uiteenzettingen dat men enkel door "*persoonlijk en oorspronkelijk*" te blijven tot echte kunst kon komen. Hiermee zat hij volledig op de lijn van de 'modernen' want die wilden af van foto's "*zoals schilders of illustrators beelden op doek of papier brengen*". Hij werd dat jaar ook opgenomen in de commissie van het fotosalon.

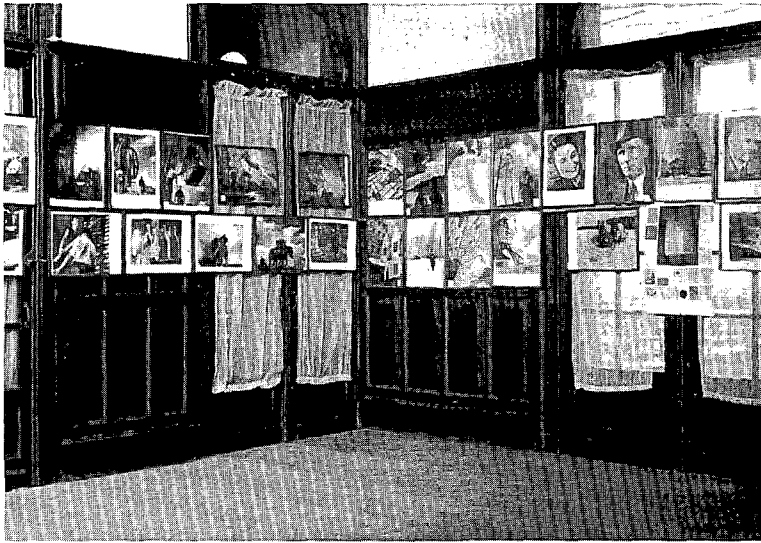
De Messemacker van Antwerpen met zijn uiteenzettingen over moderne fotografie, Emiel Langui over filmmontage, Hacquaert over microscopische foto's, vulden deze reeks innoverende presentaties aan. Langui kwam nog spreken over 'surimpression' en abstracte foto's, ook al een nieuwigheid waardoor men niet meer gebonden was aan wat de natuur toonde en waardoor men vrijer kon werken.

Daarmee probeerde Fotoclub Vooruit in die periode van zijn bestaan duidelijk aansluiting te krijgen met wat er internationaal op vlak van fotografie gebeurde...

Het Internationaal Fotosalon

Nog in 1932 greep het eerste Internationaal Fotosalon plaats in het feestlokaal Vooruit.

Een jury werd gevormd met mensen ook

*Internationale
tentoonstelling
van de fotoclub
in het
Feestlokaal
Vooruit, 1947*

van buiten de club, met naast Emiel Langui personen als Paul-Gustave Van Hecke, Jozef van Hautte, Frits Van den Berghe en diens naamgenoot Dr. Frits Van den Berghe (arts en homeopaat uit Gent).

In de bestuursverslagen is er ook melding van een buitenlands luik. Samen met Langui gingen een paar bestuursleden naar de Internationale Fototentoonstelling te Brussel en kregen daar het aanbod (via P.G. Van Hecke?) om een aantal van de werken ook in Gent tentoon te stellen. Het waren foto's van de "Nieuwe Fotografie": Kollar, Stone en Moholy-Nagy, een primeur voor Gent! Bij die gelegenheid werd in het verslag fijntjes opgemerkt dat "Stone zijn werken veel bewondering kregen maar zijn werken bezitten niet hetgeen gewoonlijk als kunst aanzien wordt. Door de bijzondere durf zowel wat betreft de manier van opname, techniek, bladvulling en afwerking van de foto's zijn het echte Schlagers". Voorzitter Lefèvre merkte verder op dat Stones werken vooral publiciteit waren en dat het voor de

leden misschien ongewenst zou zijn om deze manier van werken over te nemen. Langui die ook een rondleiding gaf merkte wel op dat de club op de goede weg was en dat vooral het streven naar het moderne moest blijven. Voorzichtige tegenstellingen in éénzelfde rondleiding.

Langui stelde ook tentoon in het luik voor clubleden. Niets merkwaardigs op zich, maar de titels van zijn foto's vallen toch wel uit de toon. Bijvoorbeeld: *Bierkan-
mensch met blote hersenen, Zelfmoord, Noodlot, Sehnsucht, Donkere kamer, Cosmographie*. In 1933 vinden we nog zijn naam terug bij de exposanten, maar daarna niet meer.

De Fotoclub Vooruit werd het jaar daarop wel uitgenodigd om deel te nemen aan de Internationale Tentoonstelling te Brussel.

Voor de verkiezingen van 1932 vroeg BWP-secretaris Vergeylen om foto's op de affiches te plaatsen met onder andere "maatschappelijke tegenstellingen, woningproble-

men, beluiken, militarisme en onderwijs, werkloosheid". Aan de hand van het geïllustreerde blad *Koekoek*⁽⁵⁾ toonde hij wat er met foto's kon bereikt worden. In 1932 waren slechts een aantal verkiezingsaffiches van de BWP collages van Stone. Het was pas in de verkiezingscampagne van 1936 dat de fotomontage in de BWP-propaganda doorbrak. Daar bijna al deze affiches in Gent ontworpen en gedrukt werden vermoeden we dat Langui, met zijn zwak voor fotomontage, hier bij de creatievelingen zat.

Kunnen we dit alles plaatsen onder arbeidersfotografie? Arbeidersfotografen worden verondersteld via foto's te getuigen van wantoestanden en zodoende te ijveren voor sociale hervormingen. Over arbeidersfotografie is al veel geschreven en er bestaat blijkbaar geen eensluidende definitie. Wat voor de een wel degelijk arbeidersfotografie is, is voor de ander documentaire, sociale of journalistieke fotografie. Eigenlijk doet de naam er niet echt toe, de kracht van het beeld en het engagement zijn het belangrijkste en dat blijkt duidelijk uit de fotoproductie van de jaren '30.

Spijtig genoeg zijn de meeste foto's van de club uit deze periode anoniem. Ook op de 'aanklachtfoto's' die gebruikt werden voor de verkiezingscampagne staan geen namen vermeld.

De jaren '30 waren voor de fotoclub een zeer boeiende, vernieuwende periode. De club is er zeker in geslaagd om jaarlijks vele fotoliefhebbers naar Gent te krijgen en deze ook te confronteren met de nieuwe stromingen in de fotografie.

In 1935 sloeg ook in de fotoclub het Plan van de Arbeid toe. Het vormde het kernthema van het Fotosalon. Ook twee jaar later deed de politiek haar invloed gelden: "*Duitsland, Italië en Oostenrijk werden niet uitgenodigd omdat we weigeren samen te werken met landen waar alle uitingen der kunst aan bepalingen en banden worden geklonken*" lezen we in de tentoonstellingscatalogus.

Langui gaf in 1939 nog een voordracht over "*Wisselwerking tussen schilderkunst, foto en film*". Dit was zijn laatste uiteenzetting in de club want de internationale toestand maakte het voor de club niet gemakkelijk, tweëntwintig leden waren al gemobiliseerd, maar voorzitter Lefèvre bleef ijveren voor de organisatie van het 17e Fotosalon, waar hij ook in slaagde.

Begin 1940 werd er nog een volledig jaarprogramma opgesteld! Er was voor de fotoclub blijkbaar geen vuiltje aan de lucht. Tot de Duitse bezetter het Feestlokaal Vooruit ging bezetten en de verdere normale werking van de club onmogelijk maakte.

Toch werd na enkele maanden gepoogd om de draad terug op te nemen: de jaarlijkse fototentoonstelling werd vervangen door een "*Tentoonstelling van kunstfoto's door Gentse liefhebbers*". Ze had plaats in het Museum voor Sierkunst in de J. Breydelstraat⁽⁶⁾. Dat de inrichters geen prijs stelden op de aanwezigheid van de Duitse overheid bleek uit het voornemen om ze pas één of twee dagen vóór de opening uit te nodigen.

Om een toelage te bekomen bij de dienst Volksopleiding mochten alleen nog uitingen van zuiver opvoedkundige aard, geen politieke of godsdienstige propaganda. Dat dit binnen de club serieus werd

genomen blijkt uit een kladje uit 1941, met een aanpassing van de statuten. Deze handgeschreven gezuiverde versie met geen enkele verwijzing naar een socialistische club, bleef een kladje want we vinden later geen spoor terug van een effectieve statutenwijziging.

Vijftienhonderd duimspijkers

Na de oorlog demonstreerde de Fotoclub Vooruit zijn sterk organisatorisch talent. Net als de rest van het bonte socialistische verenigingsleven keerde hij snel terug naar de vooroorlogse patronen; zowel in vorm als in mentaliteit.

Pas in 1947 kon de club naar het vertrouwde lokaal terug en onmiddellijk plande men een grote internationale tentoonstelling: uit zeshonderd ingestuurde werken door honderd zesenzeventig deelnemers werd een selectie van vierhonderd vierenzeventig foto's gemaakt!! Duizend vijfhonderd duimspijkertjes werden er gebruikt om alles vast te maken.

Ook internationaal viel de club weer in de prijzen onder andere in Zwitserland. Pas eind jaren '50 werd er opnieuw gediscussieerd over het inhoudelijke werk. De leden klaagden enerzijds over de strenge selectie en anderzijds over te veel fotosalons waardoor de waarde verminderde. Toch vroegen een aantal leden uiteenzettingen over onderwerpen die niet zo vanzelfsprekend waren en wilden ze het niveau van het fotosalon omhooghalen: "*Werkmensen doen hun best maar halen het niveau naar beneden*". De daaropvolgende reactie spreekt voor zich: "*De taak van de Foto-*

club. Vooruit blijft de opvoeding van het volk en er zijn nooit klachten geweest".

De fotoclub bleef dankzij een zeer groot aantal deelnemende landen duizenden bezoekers ontvangen op zijn jaarlijks Internationaal Fotosalon. Er waren inzendingen uit Argentinië, Australië, België, Borneo, Brazilië, Ceylon, Chili, Hong Kong, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, India, Italië, Joegoslavië, Maleisië, Nederland, Oostenrijk, de Filippijnen, Polen, Roemenië, Tsjecho-Slowakije, USA, Vietnam, Zweden, Zwitserland.

Voorzitter Vermeulen en secretaris Tack hielden er goed de pas in. Penningmeester Aelvoet fotografeerde, nog steeds trouw aan de beginsels van de club, zeer veel activiteiten en gebouwen van de coöperatie en de partij. Na J. Beheyts voor de jaren '10 en '20 was er nu Elza Aelvoet die voor de documentaire fotoproductie zorgde⁽⁷⁾.

Halfweg de jaren '60 kwamen er toch wel moeilijker tijden. De oorzaken waren veelzijdig: de vernieuwing bleef uit, de club bleef zich te veel vastklampen aan 'de socialistische beweging'⁽⁸⁾, politiek gekleurde clubs spraken de jongeren niet meer echt aan en geëngageerde fotografen organiseerden zich op hun eigen manier.

De fotoclub bleef weliswaar een goed draaiende groep amateurfotografen, maar miste nu de kansen om in te haken op de vernieuwingen in het fotografiegebeuren. Bovendien stapten in die jaren een aantal anciens op. Vermeulen trad af en Aelvoet was na zevenentwintig jaar trouwe dienst geen penningmeester meer. Er kwam een nieuw, jonger bestuur maar grote vernieuwingen waren niet echt merkbaar. Er was

een poging om de 'inteelt' wat te doorbreken door bijvoorbeeld de 'foto van het jaar' te laten kiezen door mensen van buiten de club en er werd ook meer geselecteerd maar veel verder ging het niet. Ook de Anseele-prijs bleef men nog meezeulen.

Het 45^e Internationaal Fotosalon (1970) was de laatste grote manifestatie met deelname uit Argentinië, België, Brazilië, Duitsland, Finland, Frankrijk, Hongkong, Hongarije, Italië, Joegoslavië, Luxemburg, Marokko, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Pakistan, de Filipijnen, Polen, Thailand, Tjecho-Slowakije, Uruguay, USSR, USA, Vietnam, Zweden, Zwitserland.

Een paar jaar later was er door de slechte financiële toestand van de club geen internationaal salon meer. Het ledental daalde tot vijfenvijftig. Daarenboven liep de oude verzuilingstijd langzaam ten einde. Maar het werd nog een lange doodsstrijd. Op de materiële steun van de socialistische beweging kon minder en minder gerekend worden. In het uitgeleefde Feestlokaal Vooruit werd het steeds moeilijker werken. De discussie groeide en er kwam een breuk tussen bestuursleden die opteeden voor een socialistische club en zij die een gewone fotoclub wilden. De aanklammers wonnen het pleit maar legden in 1994 definitief de boeken neer.

Amsab en zeker het fotoarchief mag in elk geval zeer blij zijn met de jarenlange inzet en volharding van de clubleden. Het feit dat iedereen kon leren fotograferen en zo een grote liefde voor de fotografie kon ontwikkelen is toch wel een belang-

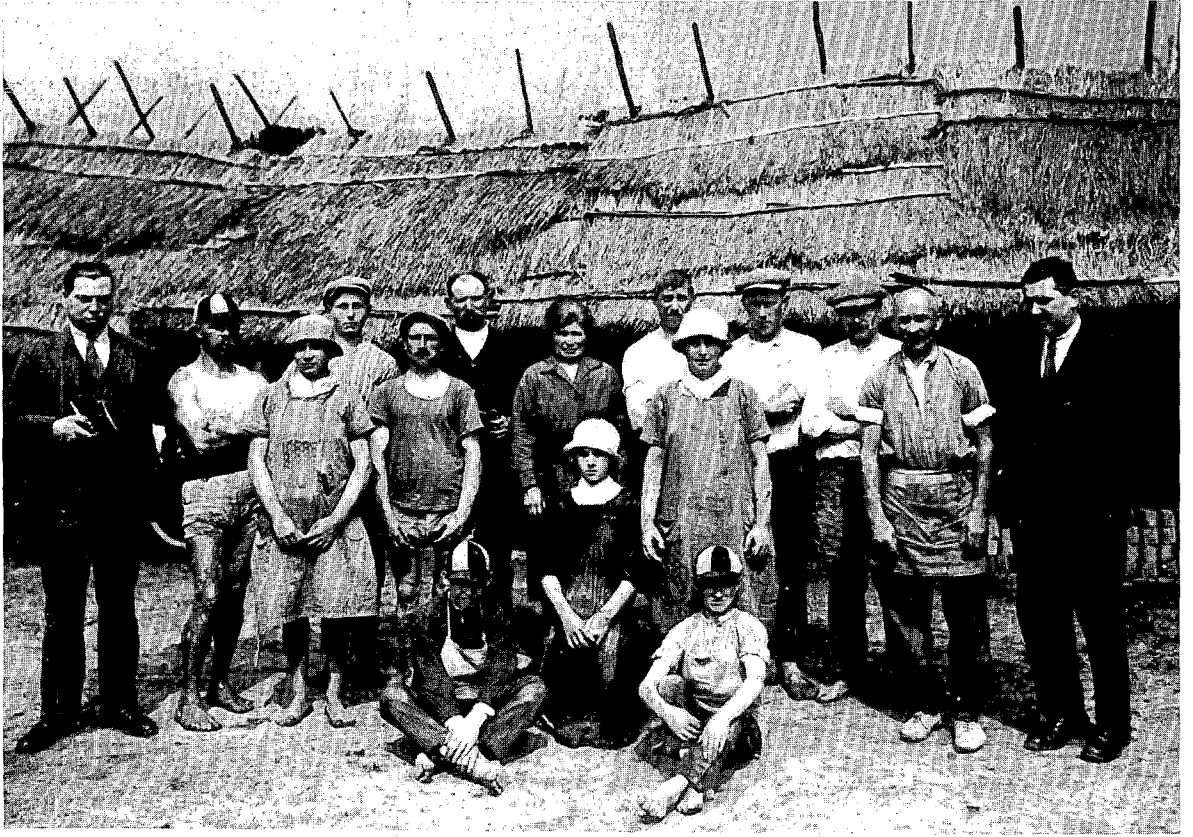
rijke - en enigszins miskende - verdienste van de fotoclub. De socialistische beweging is door de leden treffend in beeld gebracht. De Amsab-basiscollectie is door vele, meestal anonieme leden bij elkaar gesprokkeld en daar kunnen wij tot op de dag van vandaag dankbaar gebruik van maken.

- (1) *Vooruit*, 14.10.1922.
- (2) Standregels van Fotoclub Vooruit, 27 juni 1931.
- (3) Jammer voor onze collectie want na 1931 missen we de schitterende foto's van Beheyt.
- (4) Algemene Vergadering, 24.09.1932.
- (5) Mogelijk een buitenlandse voorloper van het gelijknamige blad.
- (6) De censuur legde drie voorwaarden op: het woord nationaal verdwijnt uit de titel, de gebruikte taal wordt uitsluitend Nederlands, Emiel Langui wordt vervangen door H. De Bondt, bestuurder der Akademie van Schoone Kunsten.
- (7) Aan de vingertip van Elza Aelvoet heeft Amsab in elk geval een mooie collectie overgehouden.
- (8) Dit is duidelijk merkbaar bij het overlopen van de Anseele-prijs. In 1965 bijvoorbeeld is de opdracht: compositie met coöp-producten. De opdrachten blijven in dezelfde lijn.

Fotoreportage

1. Een coöperatieve steenbakkerij eind jaren '20 (foto Jules Beheyt)
2. De Rode Vloot, jaren '20 (foto Jules Beheyt)
3. Havenarbeider, Gent, jaren '30 (foto Jozef Sterken)
4. Arbeiders in de metaalindustrie, jaren '30 (foto Jozef Sterken)
5. Vissers, jaren '30 (foto Jozef Sterken)
6. Fotomontage van de Fotoclub Vooruit voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1932
7. Fotomontage van de Fotoclub Vooruit voor de wetgevende verkiezingen van 1936
8. Klasje in Gent, begin jaren '70 (foto F. Haegens)
9. Foto van de Watersportbaan, jaren '70 (foto Geirnaert)

DE SOCIALISTEN DEEDEN
724 NIEUWE WONINGEN
BOUWEN!

WEG

MET DE

9 OKTOBER DE SOCIALISTISCHE BOUWPOLITIEK

STEUNT OP

KROCHTEN

STONE

LANDBOUWERS,

Stemt voor de socialisten

die door hun regeeringsdeelneming reeds den toestand van den landbouwer veel hebben verbeterd, en morgen door de regeering van den Arbeid, den landbouwer een verzekerd bestaan zullen brengen

